

Bernt Michael Holmboes minnepris

Styret i Norsk matematikkråd har på oppdrag av Abel-styret utredet opprettelsen av en lærerpris i matematikk. Vi har diskutert denne saken på styremøte i Kristiansand 17. oktober, samt på et eget arbeidsmøte i Oslo 21. november. Dette notatet beskriver vårt forslag til en slik pris.

Innledning

Situasjonen for matematikkfaget i norsk skole har vært mye diskutert i senere år. Store endringer i samfunnet har ført til endrede rammevilkår for hele utdanningssystemet. Videregående skole har gradvis favnet bredere og bredere, og omfatter nå den overveiende delen av våre ungdomskull. Moderne teknologi har endret måten matematikk blir brukt på i samfunnet. Samtidig har det vært vanskelig å forsyne skolen med tilstrekkelig mange godt kvalifiserte lærere. Mange har sett matematikkfaget som en taper i denne utviklingen, og ord som nivåsenking har vært mye brukt i den offentlige debatt.

Selv om vi ikke vil underslå alvoret i den situasjonen som matematikkfaget befinner seg i, mener vi at man bør være forsiktig med ensidig å kritisere det som skjer. De endrede rammebetingelsene gir også nye muligheter, og det er mange som griper dem og gjør hva de kan for å endre situasjonen til det bedre. Vi ser for tiden en bred offentlig satsing på etter- og videreutdanning for lærere i matematikk, og gjennom organisasjoner som LAMIS bygges nye nettverk og kompetansefelleskap.

I denne situasjonen er det mange som har sett behov for å løfte frem og premiere de ildsjeler som arbeider i skolen, og som gjør en innsats langt utover det forventede. Vi trenger gode og positive forbilder som viser oss at våre handlinger er av betydning, og at med god og samlet innsats er det mulig å forvandle visjoner til virkelighet. Holmboe-prisen er ment å rette offentlighetens søkelys mot alt det gode arbeidet som blir gjort i klasserom over hele landet. Samtidig som det vil være en belønning for en lærergjerning utover det normale, så håper og tror vi at en slik oppmerksomhet kan være en inspirasjonskilde for både lærere og elever, og bidra til et generelt positivt bilde av matematikk i allmennheten.

Andre lærerpriser i matematikk

I arbeidet med denne utredningen har vi sett nærmere på noen andre lærerpriser i matematikk, som vi nevner kort her. I Sverige gis Ingvar Lindqvistprisen hvert år til fremragende lærere i matematikk og naturfag i ungdomsskole eller videregående skole (se <http://www.kva.se/> under Nationella priser). I USA fins det en Distinguished High School Mathematics Teaching Edyth May Sliffe Award (se <http://www.maa.org/awards/sliffe.html>). Vi har også sett på noen priser fra Victoria i Australia (se for eksempel <http://www.sofweb.vic.edu.au/edweek/awards/index.htm>). Dette har gitt oss verdifulle ideer som har hatt innflytelse på våre forslag. I tillegg vil vi peke på at forslaget om en Holmboe-pris ble utredet for to år siden av Nils Voje Johansen, og at hans forslag har vært svært verdifullt for oss.

Kriterier for Holmboe-prisen

Bernt Michael Holmboe er kjent for å være den som oppdaget og fremelsket talentet til Niels Henrik Abel. Han var også på andre områder en betydelig person i første halvdel av 1800-tallet, men det er som matematikklærer vi husker ham i dag. Ingen annen matematikklærer i Norge har oppnådd en tilsvarende anerkjennelse for sin yrkesgjerning, og det er av denne grunnen man ønsker å knytte Holmboes navn til denne lærerprisen. Nå er lærerens rolle i dag vesentlig forandret fra begynnelsen av 1800-tallet, og kriteriet for en prisvinner skal ikke være

størst mulig likhet med Bernt Michael Holmboe. Valget av en prisvinner må si noe om hva som utgjør en fremragende matematikklærer *i dag*, og selv om Holmboe kan stå som et forbilde så skal han ikke her brukes som modell.

Vi mener at en Holmboe-pris bør gå til noen som har gjort en innsats utover det vanlige for faget. Det bør omfatte en evne og vilje til å formidle faget og skape interesse og begeistring for det. Det kan også være utarbeiding av prosjekt eller annet undervisningsmaterieell med spesielle kvaliteter. Utvisning av godt lederskap i skolens matematikkmiljø er også relevant.

Mye spennende og nyskapende arbeid i skolen i dag skjer ikke på individuelt nivå, men i grupper av lærere som arbeider sammen. Det kan være lærere som utarbeider et opplegg som de utprøver sammen eller hver for seg. Det kan også være miljøet ved en hel skole som går sammen om å ta et løft for faget. Holmboe-prisen bør derfor ikke bare kunne gå til individer, men også til grupper av lærere eller til større matematikkmiljøer.

Mulige kandidater for Holmboe-prisen bør være lærere i matematikk ved norske grunnskoler og videregående skoler. Det er vanskelig å vurdere kandidater fra forskjellige trinn i norsk skole opp mot hverandre, men vi foreslår likevel at man begrenser seg til å gi ut *en* Holmboe-pris hvert år. Vi mener det er viktig å kunne fokusere oppmerksomheten på en enkelt prisvinner, ikke minst av hensyn til behovet for å nå ut til allmennheten gjennom media, etc.

Organisering

Ved utdeling av en Holmboe-pris er det mange arbeidsoppgaver. I tillegg til vurdering av kandidater for prisen er det mange oppgaver av en mer praktisk art. Vi ser for oss at man trenger et styre for prisen med et overordnet ansvar for koordinering og gjennomføring, samt en komite som har oppgaven med å vurdere kandidatene.

Holmboe-komiteen har ansvaret for å vurdere de ulike kandidatene og skrive en innstilling med forslag til prisvinner. Komiteen bør være bredt sammensatt, og det er en fordel om antall personer er et oddetall. Med bare tre personer i komiteen kan det være vanskelig å få til en bred nok representasjon, og arbeidsbelastningen kan bli stor dersom det er mange nominerte kandidater. Vi foreslår at Holmboe-komiteen har fem medlemmer, og at sammensetningen bør være gitt ved

- en lærer fra grunnskolen
- en lærer fra videregående skole
- en matematikkdiraktiker fra høgskolemiljøene
- en fagmatematiker fra universitetsmiljøene
- en representant for Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen

Holmboe-komiteen oppnevnes av Holmboe-styret, som også får i oppgave å kontakte relevante miljøer og be om forslag til kandidater. Medlemmene av Holmboe-komiteen blir oppnevnt for to år om gangen, og kan gjenoppnevnes en gang. Det er en fordel at ikke hele komiteen blir skiftet ut på en gang, og første gang bør derfor to av medlemmene oppnevnes for tre år.

Holmboe-styret vil ha flere forskjellige oppgaver. Ved siden av oppnevning av Holmboe-komiteen skal styret også formelt tildele prisen på bakgrunn av komiteens innstilling. Styret har ansvaret for å styre nominasjonsprosessen, kontakt med media, utarbeiding av diplom, gjennomføring av arrangementer, m.m. Det er selvsagt ikke gitt at medlemmene av styret er de som faktisk gjennomfører alle disse tingene, og styret bør knytte til seg personer som er villig til å utføre de praktiske oppgavene som må gjøres.

Den tyngste jobben for styret vil helt klart være første året prisen skal deles ut, mens det er grunn til å håpe at mange av oppgavene vil bli mer rutinepreget etter hvert. Vi foreslår at styret i Norsk matematikkråd (NMR) blir styre for Holmboe-prisen. Fordelen med dette forslaget er at det burde være mulig å opprettholde en viss grad av kontinuitet og moment i saken. NMR omfatter stort sett alle matematiske miljøer i Norge, og burde derfor være med på å gi en betydelig grad av legitimitet til prisen. Alternativt er det også mulig å opprette et eget styre for Holmboe-prisen. Hvis man finner de riktige personene kan en slik løsning fungere godt rent praktisk. Man bør imidlertid se for seg en lengre oppstartsperiode enn hva vi skisserer her (se Tidsplan nedenfor).

Vi vil imidlertid bemerke at det ikke er gitt at løsningen med styret for NMR som Holmboe-styre er ideell på alle måter. Merk at NMR-styret ikke vil være samlokalisert, og at man ikke kan være sikker på å ha noen representant fra det sted hvor prisen skal deles ut. Videre skiftes NMR-styret ut annenhvert år, og det vil være ugunstig for NMR hvis styreansvar for Holmboe-prisen oppfattes som en tung ekstrabelastning. Vi håper imidlertid at det etter en innkjøringsfase vil være en overkommelig affære. Fra Høgskolen i Oslo har vi fått beskjed om at det er mulig for dem å ta på seg noen praktiske oppgaver i forbindelse med økonomi og regnskapsførsel, og dette burde gi stabile former til økonomifunksjonene.

PR

For å gi informasjon om og skape interesse for Holmboe-prisen er det helt nødvendig å gå bredt ut i media og gjennom ulike kanaler forut for nominasjonsprosessen, og ansvaret for at dette skjer påligger Holmboe-styret. Dette er selvfølgelig særlig viktig første gangen prisen skal deles ut, men mye av dette arbeidet må gjentas hver gang. Viktige kanaler er fagtidsskrifter som Tangenten og bransjetidsskrifter for lærere som Utdanningsforbundets Utdanning. Det bør lages en brosjyre om Bernt Michael Holmboe og Holmboe-prisen som kan distribueres til interesserte. Antall videregående skoler er ikke større enn at det lar seg gjøre å nå alle sammen med post, men hvis man skal gi informasjon direkte til grunnskolene så er det nødvendig å bruke e-post. Informasjon om Holmboe-prisen bør også være lett tilgjengelig på nettet. Første gangen denne prosessen skal startes bør opprettelsen av prisen være en nyhet som det er mulig å få relativt bred dekning av i dagspresse, men senere år kan man bare vente å få dekning av prisutdelingen her.

Nominasjon

Vi foreslår at det bør være fri nominasjonsrett til Holmboe-prisen. De som nok er mest aktuelle til å nominere er lærerkolleger, rektorer, elever og foreldre, men vi ser det som fordelaktig ikke å ha noen begrensning her. Vi har også valgt å la komiteen få nominasjonsrett. Dette kan være aktuelt dersom en enkelt lærer er foreslått, og undersøkelser viser at det er naturlig at han/hun nomineres sammen med en eller flere kolleger. Komiteen bør imidlertid være svært tilbakeholden med å bruke sin nominasjonsrett.

Styret setter en tidsfrist for nominasjon til Holmboe-prisen. Styret har også ansvar for å spre informasjon om prisen, for eksempel gjennom media, bransjetidsskrifter, direkte kontakt til skoler, etc. Nominasjon skjer på et skjema som styret har ansvaret for blir utarbeidet, og som blir gjort tilgjengelig blant annet via internett. Her skal det opplyses om hvem som blir nominert og hvilken relasjon den som nominerer har til denne. Nominasjonen må selvfølgelig begrunnes, og man bør også oppgi referansepersoner som komiteen kan kontakte. (For eksempel på hvordan et slikt skjema kan se ut, se nettsidene til den svenske prisen nevnt ovenfor.)

Vurdering av kandidater

Komiteen må vurdere innkomne nominasjoner og plukke ut interessante kandidater. Det er opp til komiteen å vurdere hvordan arbeidet med disse skal skje, men det er mulig å kontakte referansepersonene for å besvare spørsmål og kontakte kandidatene for å få tilsendt materiale disse har utviklet. Det er også mulig å utnytte det kontaktnett medlemmene i komiteen måtte ha i den aktuelle regionen, for eksempel gjennom høgskolemiljøene og LAMIS. Det er for så vidt mulig å besøke klasser for å se kandidatene i undervisningssituasjoner, men vi har ikke lagt opp til at dette skal skje som en ordinær del av evalueringen. Grunnen til dette er dels spørsmålet om ressurser, både penger og tid, og dels at man i denne sammenhengen må regne med at tilstedeværelsen av komitede medlemmer i klasserommet vil påvirke undervisningen sterkt.

Komiteen bør gi en kort beskrivelse av de aller mest aktuelle kandidatene som en del av en innstilling til Holmboe-styret, som så vedtar formell tildeling av Holmboe-prisen. Det bør være anledning å la være å dele ut prisen dersom man ikke er tilfreds med noen av de nominerte kandidatene.

Prisbeløpets størrelse

Holmboe-prisen bør være på et betydelig beløp for å bli lagt merke til og vinne anseelse. Vi kan nevne at den svenske prisen er på 25 000 til hver av lærerne, og hver av skolene får 10 000 til naturfaglige aktiviteter og 10 000 til skolebiblioteket. For Holmboe-prisen foreslår vi et beløp på 50 000 kr som skal deles mellom prisvinneren (eller prisvinnerne) og den skolen som vinneren kommer fra. Skolens del skal brukes til tiltak som er knyttet til undervisningen i matematikk. Dette kan være etter- og videreutdanningstiltak, studieturer, innkjøp av bøker og annet materiell, etc. Som et utgangspunkt foreslår vi at beløpet deles likt mellom prisvinneren og skolen, men dersom det er flere lærere som skal dele prisen så kan det være aktuelt å redusere den delen som går til skolen.

I tillegg til prisbeløpet bør det utarbeides et diplom til prisvinneren, og et diplom til skolen som vinneren kommer fra. Man må regne med ekstra utgifter til kunstnerisk utforming første året prisen deles ut.

Utdeling

Vi ønsker at utdelingen finner sted ved Oslo Katedralskole, siden det var her Bernt Michael Holmboe var tilsatt som lærer. Ved vårt arbeidsmøte 21. november i Oslo besøkte vi Oslo Katedralskole, og det ble her uttrykt stor interesse for denne prisen. Skolen har også lokaler som er velegnede for å arrangere prisutdeling. Prisen bør overrekkes av en offentlig kjent person, gjerne utdanningsministeren hvis dette lar seg gjøre.

Man bør arbeide aktivt for å få mest mulig oppmerksomhet rundt prisutdelingen. Lokalaviser fra vinnerens hjemsted bør kontaktes spesielt.

Arrangement rundt utdelingen

Vi finner det naturlig med et faglig arrangement i tilknytning til prisutdelingen, for eksempel et halvdagsseminar med inviterte forelesere. Prisvinneren bør kunne bidra ved et slikt seminar, og valget av prisvinner bør styre innholdet i det faglige programmet. Oslo Katedralskole har neppe velegnede lokaler for et slikt arrangement, men Høgskolen i Oslo (HiO) ligger svært nær, og ville også faglig sett være en naturlig partner. Seksjon for matematikk ved HiO har blitt kontaktet om denne saken, og de har gitt en positiv

tilbakemelding på ideen om et slikt arrangement. Det faglige seminaret bør ha en forholdsvis bred appell. En naturlig målgruppe kan være lærere på det trinn som prisvinneren tilhører.

Tidsplan:

Vi mener at det kan være gunstig å dele ut Holmboe-prisen hvert år i slutten av vårsemesteret, for eksempel i mai måned. I så fall er det nødvendig å starte nominasjonsprosessen allerede i første halvdel av høstsemesteret. Fristen for nominasjoner kan settes til en gang i november, og Holmboe-komiteen kan ta sikte på å være ferdig med sitt arbeide i begynnelsen av mars.

Det vil ikke være mulig å dele ut Holmboe-prisen i mai 2004. I stedet for å vente et helt år er det mulig å gjøre et unntak for 2004, og dele ut prisen i september 2004. I så fall må nominasjonsprosessen startes i januar, med frist for nominasjoner i midten av mars, og Holmboe-komiteen kan ta sikte på å være ferdig med sitt arbeide i midten av juni. Hvis man tar sikte på dette så ser det ut til å være praktisk mulig å oppnevne Holmboe-komiteen i slutten av januar 2004.

Tentativt budsjett

Det er vanskelig å gi gode estimater på utgiftene ved en Holmboe-pris. Etter en god del diskusjoner har vi endt opp med følgende skjønn:

Prispenger	50 000 kr
Reise m.m., prisvinner(e)	10 000 kr
Komite	30 000 kr
Administrasjon, PR	10 000 kr
Inviterte foredragsholdere	10 000 kr
Arrangement	15 000 kr
Sum	125 000 kr

Dette er ment å være et nøytralt estimat, slik at de faktiske utgiftene kan like godt bli høyere som lavere enn det som her er skissert. Første året prisen deles vil det også være ekstra kostnader knyttet til utforming av diplom, etc.

Kommentarer til de enkelte postene

Reise- og oppholdsutgifter til prisvinnere kan variere mye etter hvor mange som er nominert sammen, og hvor i landet de kommer fra. For langveisfarende må vi regne med en overnatting.

Utgiftene til komiteen skal minimum dekke reise til to møter for fem personer. Det er også naturlig å ha komiteen til stede på prisutdelingen.

Vi har regnet med to inviterte foredragsholdere fra Norden, med en overnatting.

Posten arrangement inkluderer en lunsj for de involverte og for seminardeltakerne.